
LEDARE

EFTERLYSES: EN MODERAT EU-AGENDA

Ouvertyren till EUs regeringskonferens 1996 pågår just nu. Medlemsland efter medlemsland levererar sina synpunkter och positioner i de frågor som ska upp till behandling.

Redan i Maastrichtöverenskommelsen bestämdes i princip den kommande regeringskonferensens agenda. På den står till exempel institutionella frågor kring beslutsprocesserna, utrikes- och säkerhetspolitik (andra pelaren) och frågor som rör immigration, flyktingar och polisiärt samarbete (tredje pelaren).

Fördjupning och utvidgning

Även om åsikterna om vilka frågor som är viktigast och hur de ska lösas går kraftigt isär har det ändå utvecklats en konsensus inom EU kring behovet av att nu först hantera fördjupningen av samarbetet, för att därefter gå vidare med utvidgningen av EU österut.

Det är alltså inte något "antingen eller", utan som så många gånger förr i det europeiska samarbetets historia, ett

"både och". Samtidigt finns det en naturlig och logisk ordning i vilken man bör göra saker och ting.

Att det finns ett starkt behov av förändringar i beslutsprocesserna inser de flesta. Ett i allt väsentligt intakt regelsystem som en gång designades för sex samarbetande stater, utsätts naturligtvis för stora påfrestningar när medlemsantalet nu kan förväntas stiga till 20 eller rent av 25.

Klassisk konstitutionsdebatt

Successiv fördjupning och utvidgning innebär också att den grundläggande frågan om samarbetets karaktär och syfte måste upp på agendan igen. Vilka är fundamenten, och hur ser de institutioner ut som bäst förvaltar och utvecklar samarbetet? Egentligen är det ingenting annat än en klassisk konstitutionsdebatt men med federala förtecken som på nytt måste väckas till liv.

EUs utvidgning österut kommer att vara den slutliga bekräftelsen på berlinmurens och kommunismens fall och utgör den enda realistiska möjligheten att

hindra en ny tudelning av Europa. Men därmed är det också självklart att EU måste börja staka ut den väg som det utrikes- och säkerhetspolitiska samarbetet ska ta framöver.

Fördjupning kan försvåra

· Till detta ska också läggas alla de frågor som har att göra med hanteringen av gränserna mellan de gamla och nya medlemsländerna: människors möjligheter att passera gränser, flyktingmottagning, terrorismbekämpning, kampen mot narkotika etc.

· Slutligen är det uppenbart att EUs jordbruks- och regionalpolitik måste få en annan form och omfattning om länderna i central- och östeuropa ska kunna bli fullvärdiga EU-medlemmar.

I mycket av detta finns förstås dimensioner som inte enbart har med underlätandet av utvidgningen att göra. I själva verket skulle en del av fördjupningen till och med kunna försvåra utvidgningen österut. Den integration som det tagit kärnan av EU-medlemmar decennier att utveckla och anpassa sig till, ska ju nu nya medlemsländer anamma på avsevärt kortare tid, och det kommer att kosta på. Men vinster är avgjort mycket större för båda parter, och insikten om detta är trots allt hyggligt utbredd (även om det muttras på sina håll om nationell trångsynthet nu när förberedelseprocessen inför kommande medlemskapsförhandlingar inletts).

Det faktum att det kommer att ta tid för länderna i central- och östeuropa att integreras fullt ut i EU är dock ett starkt argument för varför processen bör starta

så snart som möjligt. Formellt kan dock förhandlingar om medlemskap inte inledas förrän det traktat som blir resultatet av regeringskonferensen 1996 är undertecknat och ratificerat.

Allt detta talar för att regeringskonferensens agenda bör vara begränsad och väl avgränsad så att processen inte drar ut på tiden i onödan.

Institutionella frågorna sekundära

Tyvärr går den svenska EU-debatten i motsatt riktning, i den mån den går någonstans överhuvudtaget. Socialdemokraterna har till exempel i flera sammanhang deklarerat att de ser de institutionella frågorna som sekundära. Först måste EU bestämma sig för vad man vill uppnå inom viktiga politiska områden, och sedan kan man fundera över vilka medel som krävs för att uppnå detta.

Från regeringshåll har det därför nu utgått propåer om att Sverige avser att prioritera frågor som sysselsättning, miljö, jämställdhet och konsumentfrågor framför till exempel beslutsformer och utrikes- och säkerhetspolitik.

Destruktiv uppfattning

Det snällaste man kan säga om detta är att det möjligen ansluter väl till en traditionell, svensk, social ingenjörstradition. Likväl är det en destruktiv uppfattning. Dels därför att det visar att man inte har förstått hur EU fungerar eller insett vidden av det politiska och historiska skede som EU nu står inför. Dels därför att denna inställning riskerar att marginalisera Sverige i den kommande debatten, eftersom övriga aktörer intagit en annan

position.

Tyvärr har det inte heller hörts särskilt mycket från oppositionen i denna fråga. Moderaterna lär i skrivande stund överväga ett samråd inom partiet, men hittills har det kommit ut mycket litet som visar vilka frågor som partiet prioriterar eller vilka lösningar som man föredrar.

Väntar på Bildt

Det förefaller tyvärr som om hela partiet väntar på att Carl Bildt ska peka med hela handen. Det vore väl i och för sig en vällovlig gärning eftersom även han varit märkligt passiv i denna fråga. Men det varken kan eller får vara en förutsättning för att debatten inom moderaterna ska komma igång. Det finns tillräckligt många kompetenta och insiktsfulla europapolitiker i partiet för att det ska kunna ske Carl Bildt förutan.

Det handlar dessutom inte bara om den svenska politiken och positionen inför en kommande regeringskonferens, även om den är nog så viktig. I allt detta ligger också betydelsen av att partierna gör agendan för det europeiska samarbetet till en självklar del av den politiska debatten och det offentliga samtalet. Regeringskonferensen 1996 kommer ju

inte på något sätt att vara sista ordet i debatten om federalism, subsidiaritet och det europeiska samarbetets själ.

Principiell konstitutionstext

Redan nu har det till exempel förts fram seriösa förslag om att bygga om EUs konstitutionella grund. Att allt oftare revidera och bygga ut en allt mer obegriplig fördragstext så som nu skett har inte precis ökat förtroendet för EU och dess grundlag hos medborgarna. En lösning på detta problem skulle kunna vara att göra om den del av EUs fördragstexter som härrör från Romfördraget till en mer principiell konstitutionstext - ett slags EUs *Magna Charta* - som blir mer beständig, får större tyngd och som därmed kan vinna större respekt hos medborgarna.

Konkreta förslag

Det finns naturligtvis även andra modeller som kan väljas. Men det viktiga är att denna diskussion kommer att bli aktuell, kanske snarare än vi föreställer oss. Och då måste vi vara väl förberedda, med genomtänkta ståndpunkter och med konkreta och goda förslag.